

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет екології і права

Кафедра правознавства

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

МОШКІВСЬКА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 347.965.42

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МЕДІАЦІЇ

081 «Право»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Мошківська Н.В.

Керівник роботи

Бондарчук Наталія Валеріївна
кандидат юридичних наук,
доцент

Житомир – 2020

Висновок кафедри правознавства за результатами попереднього захисту:
до захисту допущено

Протокол засідання кафедри правознавства № __ від «__» _____ 2020 р.

Завідувач кафедри правознавства

к.ю.н., доцент

Р.Д. ЛЯШЕНКО

«__» _____ 2020 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувачка вищої освіти Мошківська Наталія Володимирівна захистила кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

Т.П. Грушевська

АНОТАЦІЯ

Мошківська Наталія Володимирівна. Проблеми правового регулювання медіації. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 081«Право» Поліський національний університет, Житомир, 2020.

У кваліфікаційній роботі проведено дослідження теоретико-правових засад розвитку медіації, поняття та принципів медіації, розглянуто процес медіації як альтернативний спосіб вирішення конфлікту. Визначено сучасні тенденції розвитку медіації в Україні, здійснено аналіз зарубіжного досвіду застосування інституту медіації.

Окрема увага виділена висвітленню законодавчої проблеми закріплення медіації.

Ключові слова: медіація, посередництво, медіатор, спір, конфлікт, консенсус.

SUMMARY

Moshkivska Natalia Volodymyrivna. Problems of legal regulation of mediation.
- Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualifying work for a master's degree in 081 "Law" - Polissya National University, Zhytomyr, 2020.

In the qualification work the research of theoretical and legal bases of mediation development, concepts and principles of mediation is carried out, the process of mediation as an alternative way of the decision of the conflict is considered. The modern tendencies of development of mediation in Ukraine are defined, the analysis of foreign experience of application of institute of mediation is carried out.

Special attention is paid to the coverage of the legislative problem of consolidating mediation.

Key words: mediation, mediation, mediator, dispute, conflict, consensus.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАЦІЇ	
1.1. Медіація як альтернативний спосіб вирішення конфліктів	7
1.2. Правові засади застосування медіації для вирішення конфліктів	11
1.3. Сучасні тенденції розвитку медіації в Україні	13
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	17
РОЗДІЛ 2. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЦІЇ ПРИ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ	
2.1. Досвід застосування медіації в Австрії та Польщі	19
2.2. Проблема законодавчого закріплення медіації в Україні	24
2.3. Перспективи впровадження медіації в Україні	27
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	30
ВИСНОВКИ	33
СПИСОК	ВИКОРИСТАНИХ
36	ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Актуальність теми зумовлена впровадженням інституту медіації в Україні, необхідністю його розвитку та популяризації, тобто поширенню інформації щодо можливості альтернативного вирішення спорів у різних сферах виникнення конфліктів (спорів).

Процедура вирішення спорів шляхом медіації не є новиною для України, однак до сьогодні це питання залишається законодавчо не врегульованим, та навіть не зважаючи на це, вирішення спорів за допомогою проведення процесу медіації в Україні стрімко зростає.

В законодавстві України вже закладені основи позасудового вирішення спорів, можливість укладення «мирової угоди» передбачена в Цивільному процесуальному та Господарському процесуальному кодексах України, Кримінальному та Кримінально-процесуальному кодексах України, також передбачена процедура примирення сторін в певних категоріях справ.

Як свідчить досвід країн Європи, саме застосування альтернативних методів вирішення конфліктів поряд з діючою системою правосуддя являється однією із найефективніших передумов вирішення конфліктів.

Дослідженням медіації як альтернативним врегулюванням спорів займалися багато науковців, серед яких можна виділити й українських представників юридичних наук таких, як: В. Землянська, Н. Гайдук, Д. Проценко, Л. Герасіна, Т. Подковенко, В. Жмудь, О. Кармаза та інші.

Однак проблеми, що пов'язані із правовим врегулюванням та застосуванням процедури медіації, залишаються недостатньо дослідженими.

Метою роботи є дослідження проблем правового регулювання медіації.

Відповідно до мети були поставлені наступні **завдання**:

- дослідити медіацію як альтернативний спосіб вирішення конфліктів;

- визначити правові засади застосування медіації для вирішення конфліктів;
- розкрити сучасні тенденції розвитку медіації в Україні;
- оцінити соціальний та правовий інститут медіації в Австрії та Польщі;
- обґрунтувати проблему законодавчого закріплення медіації в Україні;
- проаналізувати перспективи впровадження медіації в Україні.

Об'єктом дослідження суспільні відносини у сфері медіації.

Предметом дослідження проблеми правового регулювання медіації.

Методи дослідження. Методологію дослідження складають такі методи наукового пізнання як загальнонаукові, а також спеціальні.

Зокрема, при дослідженні виникнення медіації як одного з альтернативних способів для вирішення конфліктів ми використали історико-правовий метод пізнання; абстрактно-логічний – для узагальнення теоретичних основ медіації; теоретико-дедуктивного та емпіричного дослідження – для детального та всебічного вивчення предмета дослідження; системного аналізу та узагальнення – для аналізу сучасного правового стану медіації та перспектив її розвитку.

Публікації. Основні теоретичні положення кваліфікаційної роботи висвітлювались в щомісячному науково-практичному юридичному журналі № 6 2020 (292) – «Сучасні тенденції впровадження медіації в Україні» [3, с.11-15].

Практичне значення отриманих результатів полягає в обґрунтуванні визначених недоліків у законодавстві щодо правового регулювання медіації.

Структура та обсяг роботи. Дана робота складається з таких частин як: вступ, два розділи, що містять по три підрозділи, висновки до розділів, висновки до роботи, список використаних джерел та додатки. Основний зміст роботи, що включає список літературних джерел, викладено на 36 сторінках комп'ютерного тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАЦІЇ

1.1. Медіація як альтернативний спосіб вирішення конфліктів

Медіація – як один із альтернативних способів вирішення конфліктів, являє собою переговори за участю третьої незалежної сторони, яка зацікавлена в тому, щоб сторони вирішили свій спір максимально вигідно для обох. Третя незалежна сторона – це медіатор, він не вносить своїх пропозицій щодо вирішення спору, а є лише посередником, допомагає прийти до спільного вирішення конфлікту.

Сьогодні спостерігається нагальна об'єктивна та суб'єктивна потреби саме для існування медіації, як одного із альтернативних способів вирішення конфліктів. Об'єктивна потреба - дозволить знизити навантаження судової системи, а також надасть можливість їй функціонувати належно. Суб'єктивна потреба в свою чергу, надасть можливість обрання певного способу вирішення спору(конфлікту).

Існує думка, що медіація – це соціальний порядок, що є направлений на мирне й культурне вирішення спору чи конфлікту, допомагає досягти консенсусу між сторонами, а не тільки є одним із способів ведення переговорів, тощо.

На нашу думку, медіація є не тільки альтернативним способом вирішення конфліктів, одночасно її проведення надасть можливість зняти навантаження з суддів щодо розгляду незначних справ, з подальшим зосередженням уваги на більш складних справах, що потребують розгляду у суді.

Також поняття «медіація» розглядають безпосередньо як добровільний, структурований процес, у межах якого медіатор сприяє спілкуванню між конфліктуючими сторонами, дозволяючи їм узяти на себе відповідальність за пошук вирішення спору/конфлікту [20, с. 6].

Намагаючись знайти відомості про перше застосування медіації, багато авторів цитують Біблію, тобто це свідчить про те, що така система вирішення спорів існувала більше тисячі років тому [9, с. 226].

Загалом, слід виділяти три основні підходи до вирішення спорів і конфліктів:

- з позиції застосування сили;
- з позиції застосування права;
- з позиції застосування інтересів.

Застосування позиції сили, для вирішення спорів, полягає в тому, що спір завершується внаслідок застосування фізичної сили. Другий підхід позиції застосування права, передбачає вирішення конфлікту за допомогою використання законів, відповідних нормативних актів, інструкцій або правил тощо. Третій підхід щодо вирішення конфлікту із позиції застосування інтересів, полягає в тому, щоб сторони намагалися вивчити та/або з'ясувати причину конфлікту та по можливості вирішити їх шляхом безболісним для кожної із сторін [14, с. 40].

Однак, варто зазначити, що в теперішній час технологія застосування медіації, що в безпосередньо базується на світовому досвіді, стало широко відомим і сформувалася в соціально-правовий інститут. Проте у умовах слабкої інформованості про суть процесу медіації, це явище сприймається як аналог традиційного посередництва - залучення авторитетного авторитетної особи для надання допомоги у врегулюванні конфлікту, без чіткого розуміння того якими методами користується посередник. Разом з тим термін «медіація» в сучасному розумінні означає зовсім новий спосіб посередництва, спеціально розроблений для урегулювання конфліктів з використанням останніх наукових досягнень у сфері конфліктології та практичної психології.

Медіація є інноваційною інтелектуальною технологією, що являє собою обґрунтований загально визначений комплекс прийомів, методів організації

переговорів з залученням нейтральної сторони - посередника. В більшості світового масштабу медіація отримує законодавче закріплення - як альтернативний спосіб вирішення спорів, будучи покликаною допомагати конфліктуючими сторонами в самостійному (без звернення до суду) врегулюванні конфліктних ситуацій, шляхом ведення переговорів з залученням медіатора.

Стимулюванню розвитку медіації та виділенню її в окремий соціально правовий інститут, що передбачає попередження та досудове (позасудове) врегулювання конфліктів, має приділятися значна увага.

Однією з відмінних ознак медіації як альтернативного вирішення спорів та самостійного їх вирішення, виступає спеціальна підготовка посередника (медіатора) та підписання Договору про проведення процедури медіації на стадії премедіації, зразок даного договору міститься у Додатку 1, а також зразок даного договору за участю нерезидента міститься у Додатку 2.

Опис процедури медіації виглядає дуже просто, насамперед вона передбачає проходження таких етапів як:

1. Відкриття (підготовча стадія: вступне слово медіатора, який пояснює саму суть процедури і функції медіатора; та опис конфлікту сторонами, для визначення теми для обговорення).
2. Збір інформації стосовно спору.
3. Дослідження інтересів (обговорення спірних питань для визначення проблеми, визначення інтересів учасників, що вони хотіли б отримати в результаті проведення процедури медіації).
3. Варіанти рішень (напрацювання, пошук варіантів вирішення проблеми, збір альтернативних варіантів вирішення проблеми, обговорення можливих наслідків їх реалізації).
4. Угода (опрацювання і прийняття загального вирішення проблеми, фіксація досягнутої згоди).

Разом з тим процедура проведення медіації передбачає дуже складну, інтенсивну та напружену роботу посередника, що полягає в організації ефективного спілкування конфліктуючих сторін, для вирішення їхнього спору чи конфлікту. Техніки та методи успішної медіації включають в себе елементи менеджменту, ефективного ведення переговорів, групової динаміки, комунікативного та поведінкового тренінгу, проблемно-орієнтовальної і системної терапії, клієнт-центрованої терапії, фасилітації, модерації та коучингу, що є спеціально адаптованими для проведення процедури медіації.

Особливість медіації полягає в тому, що вона є певним чином міждисциплінарною областю знань та полідисциплінарною сферою діяльності. Медіацію живлять безліч наук та знань таких як: юриспруденція, психологія, соціологія, філософія, культурологія, лінгвістика, політологія, семиотика (способи передачі інформації), поведінкова економіка (вплив психологічних факторів на рішення людей).

Для успішної реалізації своїх функцій, медіатор (посередник) володіти цілим рядом компетенцій, що потребують відповідального ставлення та набуття додаткових знань.

У зв'язку з тим, що медіатор здійснює спілкування одночасно з двома сторонами, які знаходяться до того ж в стадії конфлікту, що припускає ускладнення комунікації негативними емоціями, медіацію метаморфічно можна називати – «комунікацією в квадраті».

Медіатор, як особа, яка працює в умовах конфліктної соціальної взаємодії, повинен знати також безпосередньо те, які бувають конфлікти, як вони розвиваються, що стимулює їх ескалацію та деескалацію, хто виступає учасниками цих конфліктів (явними чи не явними сторонами, їх організаторами чи безпосередньо жертвами), одночасно з цим він повинен вміти діагностувати на якому етапі знаходиться конфлікт, та знайти правильний шлях назустріч

конфліктуючим сторонам для надання їм допомоги, при цьому зберігаючи нейтральність.

Також, медіатор повинен володіти навиками відновлення спілкування між конфліктуючими сторонами. Слід відмітити, що в психологічному контексті медіація – це перш за все комунікація між сторонами, що організована посередником, разом з негативними емоціями відстоювання своєї позиції, стовідсотковою впевненістю у своїй правоті, нерозумінням своїх і спільних інтересів, жорстким відстоюванням своїх інтересів тощо.

1.2. Основи та принципи застосування процедури медіації

Нажаль, сьогодні в Україні не має спеціального законодавства щодо регулювання процедури медіації, але разом з тим, не існує жодних формальних заборон з боку держави стосовно застосування медіації [4].

Однак, керуючись ч. 4 ст. 55 Конституції України, державою гарантовано можливість кожному, безпосередньо тими способами, що є не заборонені законом, захищати свої права [13]. Разом з цим ст. 17 Кодексу Адміністративного Судочинства України визначає, що « сторони вживають заходи щодо досудового врегулювання спору безпосередньо за домовленістю між собою або у тих випадках, коли такі заходи є обов'язковими згідно із законом» [11].

Згідно проєкту Закону України «Про медіацію» від 19 травня 2020 № 3504, термін «Медіація означає - добровільну, позасудову, конфіденційну, структуровану процедуру, під час якої сторони безпосередньо за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються врегулювати конфлікт (спір) шляхом проведення переговорів» [27].

Саме високий показник звернень до суду вказує нам на те, що правова система України не пропонує громадянам ефективних позасудових способів урегулювання конфліктів.

Разом цим варто звернути увагу на головний проблемний аспект реалізації медіації у вирішенні трудових спорів, який відображається реальним попитом її застосування.

Сьогодні, процедура вирішення трудових спорів за допомогою медіації виражається в головній ролі суду, безпосередньо на стадії підготовки справи до судового розгляду та зводиться до того, щоб спробувати укласти мирову угоду, щоб уникнути розгляду справи в судовому засіданні. Це слід пояснювати тим, що конфліктуючі сторони витративши багато сил та часу, матимуть можливість на справедливе вирішення їхніх питань.

В даному випадку, завданням медіатора – є надання допомоги конфліктуючим сторонам, правильно розпочати переговори, сприяти підтримці дружньої атмосфери, налаштувати сторін на позитивне завершення конфлікту. А завданнями сторін є висвітлення всіх інтересуючих питань та надання допомоги у визначенні правильної теми для обговорення.

Стосовно вирішення індивідуальних трудових спорів варто відмітити, що ст.224 Кодексу законів про працю України [11] «...комісія з трудових спорів зазначена безпосередньо як обов'язковий первинний орган по розгляду тих індивідуальних трудових спорів, що виникли в установах, організаціях чи на підприємствах», але фактично основним органом, що займається розглядом зазначеної категорії спорів в Україні являється суд. Однак, процес медіації є підґрунтям для запровадження зовсім іншого способу у вирішенні індивідуальних трудових спорів.

Як ми вже зазначали у своїй статті, «Ціль медіації – це спонукання сторін спору в досягненні консенсусу, який в подальшому письмово фіксується. Також варто зазначити, що медіація – це краща альтернатива судовому процесу, яка

зберігає можливість звернення до суду у будь-який час, за бажанням однієї зі сторін. Вона не гарантує вирішення проблеми, але дає шанс на вирішення її поза судом, з дотриманням основних принципів:

- рівноправності сторін;
- нейтральності та неупередженості медіатора;
- конфіденційності;
- добровільності участі в процесі медіації».

Отже, головними перевагами застосування медіації є економія часу та грошей, мінімалізований вплив держави, неупередженість процедури примирення, можливість досягнення консенсусу з подальшим добровільним виконанням медіаційної угоди.

1.3. Правовий статус медіатора

У загальній теорії права під поняттям «правовий статус» - розуміють положення суб'єкта у правових реаліях, що має відображення в його взаємовідносинах з державою та суспільством.

Основними суб'єктами медіації являються медіатор та сторони конфлікту, однак за бажанням будь якої із сторін до процедури можна долучити також інших зацікавлених осіб, якими можуть бути законні представники (які надають консультації суто по правових питаннях).

Т. Подковенко відзначає, що «медіатор не є суддею чи арбітром – він не судить, а також не виносить жодні рішення. Роль медіатора безпосередньо полягає у тому, щоб за допомогою знань певних технологій медіації, надати допомогу у знаходженні шляху до порозуміння та задоволення інтересів конфліктуючих сторін» [23, ст. 4].

Також у всіх трактуваннях поняття медіації передбачає залучення до процесу третьої незалежної сторони (медіатора), що здійснює допомогу у

налагодженні взаєморозуміння, а також інтереси якої не пов'язані безпосередньо з предметом непорозумінь, тощо. В даному випадку медіатор повинен здійснювати контроль процесу, сприяти адекватній оцінці ситуації конфліктуючими сторонами, прийняттю взаємовигідного рішення, зменшенню емоційного напруження тощо. [2, с. 158].

Попри те, що в Україні й досі медіацію законодавчо не закріплено, тобто на сьогодні є лише проєкт закону «Про медіацію», який може визначати правовий статус медіатора.

Однак відповідно до ст.66 Кодексу адміністративного судочинства «... забороняється допитувати медіаторів під час проведення позасудового врегулювання спору, дізнаватись якусь інформацію, яка стала відома їм під час надання послуг» [10].

Вимоги до медіатора містяться в проєкті Закону України «Про медіацію» № 3504 від 19 травня 2020 року. Відповідно до ст. 1 вказаного проєкту визначено, що «медіатор є незалежною, нейтральною, неупередженою фізичною особою, яка проводить процедуру медіації, при цьому не маючи повноважень безпосередньо щодо прийняття рішення по суті даного конфлікту (спору)» [27]. Розділ 2 проєкту Закону України визначає статус медіатора. Зокрема ст. 9 визначаються вимоги до медіатора, а саме: «медіатором може бути фізична особа, яка має вищу освіту, також наявність пройденої базової підготовки у сфері медіації в Україні та/або за її межами» [27]. Разом з цим в даному проєкті №3504 зазначено, що «медіатором не може бути така особа, в якій є незнята або непогашена судимість, а також, особа, що є визнаною судом обмежено-дієздатною та/або недієздатною».

Крім того, варто звернути увагу не те, що «сторонами медіації, державними органами чи органами місцевого самоврядування можуть бути встановлені додаткові вимоги до медіаторів, які були ними залучені, чи послугами яких вони користуються, що можуть включати вік, освіту, досвід

роботи, тощо. Встановлення додаткових вимог до медіаторів, яких включено до реєстрів медіаторів, можуть здійснювати лише об'єднаннями медіаторів та організацій, що забезпечують проведення процедури медіації» [27].

На рис.1.1 наведено перелік прав медіатора згідно проекту Закону України «Про медіацію» № 3504.

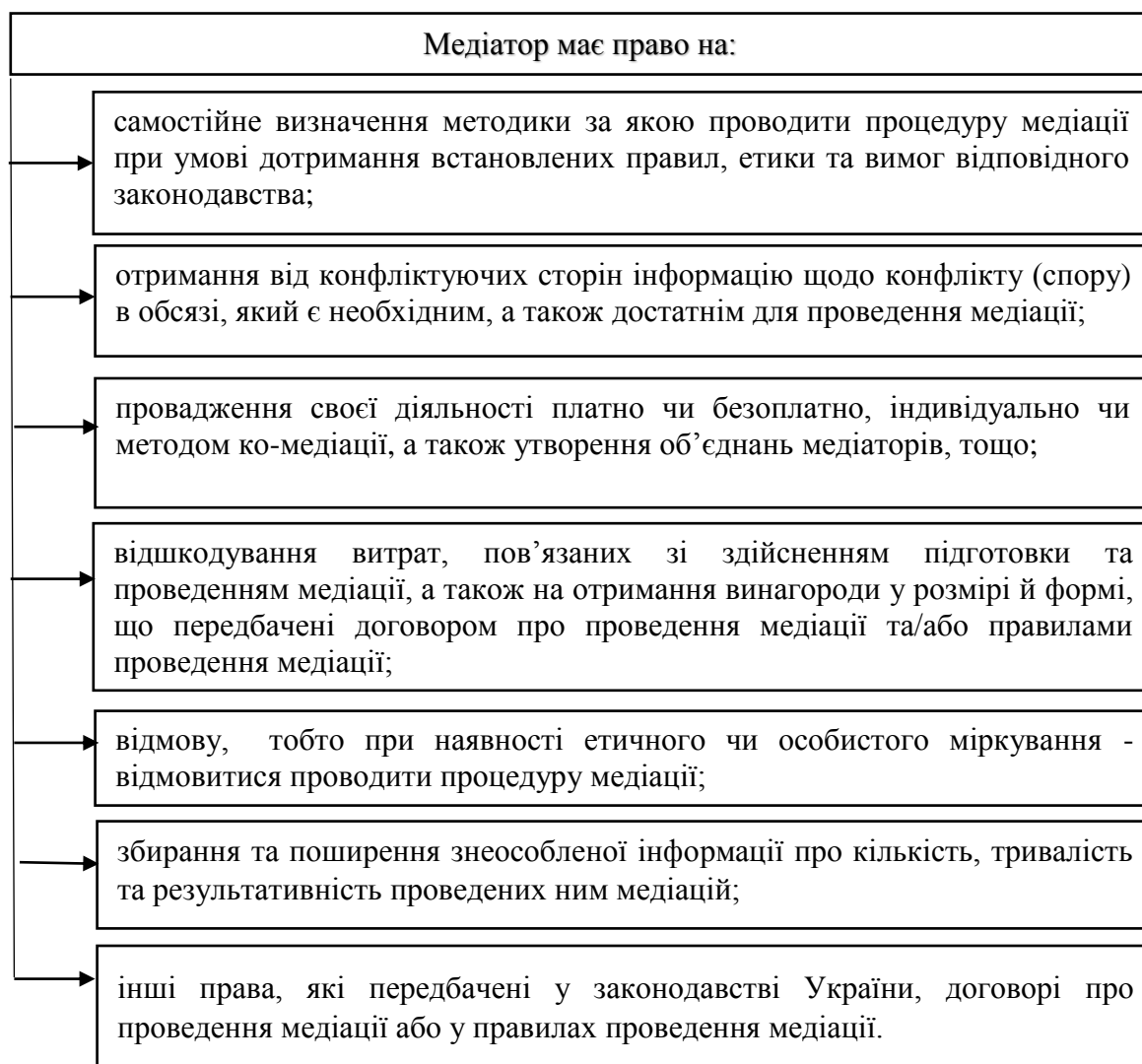

Рис.1.1 Права медіатора згідно ст.11 проекту Закону України №3504 [27].

Відповідно ст. 10 «...базова підготовка у сфері медіації повинна становити не менш як 90 годин навчання медіатора, з урахуванням того, що має бути практичне навчання - 45 годин, з обов'язковим включенням теоретичних знань щодо принципів, порядку та методик щодо проведення медіації, а також

обізнаність у правовому регулюванні медіації, етиці медіатора, веденні переговорів, врегулюванні конфліктів (спорів), з урахуванням знань та застосування практичних навичок» [27].

На відміну від попередніх варіантів, проєкт закону № 3504, а саме ст.11 більш точно визначає обов'язки медіатора, зокрема медіатор зобов'язаний:

- здійснювати свою діяльність з дотриманням відповідного законодавства, при цьому враховуючи етику медіатора та принципи медіації;
- тримати в таємниці всі відомості про які стало відомо в процесі медіації;
- повідомити сторін на будь якій стадії процесу медіації інформацію щодо сумнівів про його незалежність чи неупередженість;
- здійснити припинення проведення медіації, якщо є ймовірність порушення хоч одного з принципів медіації;
- проводити інформування сторін та за наявності інших учасників процедури щодо їхніх прав, обов'язків, правил та принципів проведення медіації;
- здійснювати керівництво проведенням медіації;
- навіть за наявності відповідної освіти, проводити підвищення своїх навиків;
- не рідше ніж 1 раз на рік проводи медіацію безоплатно для тих, хто має на це право визначене на законодавчому рівні;
- дотримуватися виконання інших обов'язків, які будуть передбачені законодавством.

Слід відмітити той факт, що статус стати медіатором може отримати будь яка фізична особа, що має вищу освіту, а також та пройшла базову підготовку у сфері медіації в Україні та/або за її межами. В той час, як вимоги щодо національного громадянства стосовно медіатора існують в деяких інших країнах, наприклад у Польщі.

Згідно Директиви ЄС 2008/52 від 21.05.2008 медіатором може бути «...як будь-яка третя особа, до якої звертаються сторони з метою проведення медіації ефективним, неупередженим і компетентним способом, незалежно від найменування або професії, а також незалежно від того, як вказана третя особа призначається для проведення медіації та процедури проведення медіації» [24].

Отже, можемо відмітити, що медіатор повинен дотримуватися принципів проведення медіації, сприяти не тільки досягненню консенсусу, але й постійно займатися саморозвитком та підвищенням свого професійного росту.

Висновки до розділу 1

Медіація є не тільки одним з альтернативних способів вирішення спорів, але й ефективним способом, оскільки в більшості сприяє збереженню часу, нервів та грошей.

Ціль медіації – це спонукання сторін спору в досягненні консенсусу, який в подальшому письмово фіксується.

Також як ми вже зазначали, що медіація – це краща альтернатива судовому процесу, яка зберігає можливість звернення до суду у будь-який час, за бажанням однієї зі сторін. Слід наголосити, що проведення процедури медіації не гарантує вирішення проблеми, але дає шанс на вирішення її поза судом, з дотриманням основних її принципів.

На нашу думку, медіація є не тільки альтернативним способом вирішення конфліктів, одночасно її проведення надасть можливість зняти навантаження з суддів щодо розгляду незначних справ, з подальшим зосередженням уваги на більш складних справах, що потребують розгляду у суді.

Проект закону про медіацію № 3504 від 19.05.2020 враховує безліч вимог до проведення процедури медіації та й загалом до всіх учасників проведення процесу медіації.

Найбільш актуальним, що сприятиме подальшому розвитку медіації являються наукові дослідження з питань договірних спроможностей, прийняття рішень в умовах вирішення складних ситуацій, психології реагування на складні ситуації, психології прийняття рішень, нейронауки - що пояснює механізми мозкової діяльності людини, які є координуючими його поведінки при вирішенні складних задач.

РОЗДІЛ 2. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЦІЇ ПРИ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

2.1. Досвід застосування медіації в Австрії та Польщі

Для прикладу, що свідчить про позитивний досвід застосування медіації для врегулювання різного роду конфліктів ми розглянемо досвід застосування медіації в Австрії та Польщі.

Так як Австрія є в списку найпрогресивніших країн Європи, ми вирішили розглянути її досвід. Virішення спорів в Австрії було започатковано в 1994-1995 роках, саме тоді коли в судах в Вені та Зальцбургзі було розпочато експериментальні проєкти. Подружні пари, що бажали розлучитися були запрошені, безпосередньо на добровільній основі, для врегулювання як правових так і економічних аспектів вивчення розлучення при підтримці нейтральної особи – медіатора. Ціль проведення медіації заключалась в тому, щоб заключити консенсусну згоду відповідно до майбутньої ролі розлучених як батьків так і по відношенню їхніх дітей. Після того як пройшов успіх даних проєктів, процедура проведення медіації була офіційно введена в контекст сімейного права. Закон «Про посередництво» був прийнятий в 2003 році та відкрив можливість вирішення сімейних конфліктів/спорів шляхом посередництва.

Внутрішні посередницькі правда в Австрії: Австрійський закон про медіацію, що регулює професію медіаторів в суспільних та комерційних питаннях, встановлює деякі переваги в контексті процедури медіації (наприклад - переривання періодів давності), був одним із перших визнаних Законом про посередництво в Європі, а також він був зразком для інших європейських юрисдикцій. Австрія не прийняла типовий «закон юнситрал про міжнародну комерційну мирову процедуру», так як австрійський підхід до посередництва

ґрунтується виключно на інтересах, оскільки роль посередника зводиться до сприяння проведенню переговорів між конфліктуючими сторонами, для того щоб швидко вирішити конфлікт в Австрії. А типовий закон, навпаки сприяє більш оціночному стилю посередництва. Правила, які стосуються медіації в міжнародних справах всередині ЄС кодифіковані в австрійському Законі «Про посередництво в ЄС». Законодавчий акт, що визначає сферу примирення і наслідки, що походять з його використання, ідентично Директиві ЄС про посередництво 2008/52/ЄС. Слід зазначити, що Австрія першою з європейських юрисдикцій громадянського права прийняла законодавство, що регулює обов'язкову кваліфікацію та підготовку медіаторів в Статуті «Про підготовку медіаторів по цивільних справах». На даний момент Австрія не є підписантом Сінгапурської конвенції про медіацію [17].

Посередництво є добровільним процесом, не існує закону чи положення, які б зробили посередництво обов'язковою вимогою, перед тим як справа може бути переданою до суду.

Для спроби застосування процедури посередництва, австрійське законодавство не надає сторонам жодних стимулів, ні позитивних, ні негативних. Збільшення кількості комерційного посередництва в Австрії, пояснюється лише неупередженістю австрійських судів, а також наявністю професіоналів по вирішенню спорів у Австрії, які активно інтегрують альтернативні методи вирішення спорів до своїх послуг.

Вирішення конфлікту в Австрії можна поділити на 4 основних способи зазначених на рисунку 2.1.

Особливістю врегулювання спору за допомогою посередника в Австрії є те, що попри відсутність юридичних вимог, сторони зазвичай заключають письмову згоду зі своїм посередником. Договір про надання та прийняття посередницьких послуг має бути конкретним, адже від цього залежить як буде проходити сам процес медіації. Обов'язковими вимогами письмової згоди є:

взаємні права та обов'язки посередника та сторін, винагорода посередника, адміністративні аспекти процедури, посилення на основні принципи процесу посередництва (конфіденційність, добровільність та інші аспекти) [17].

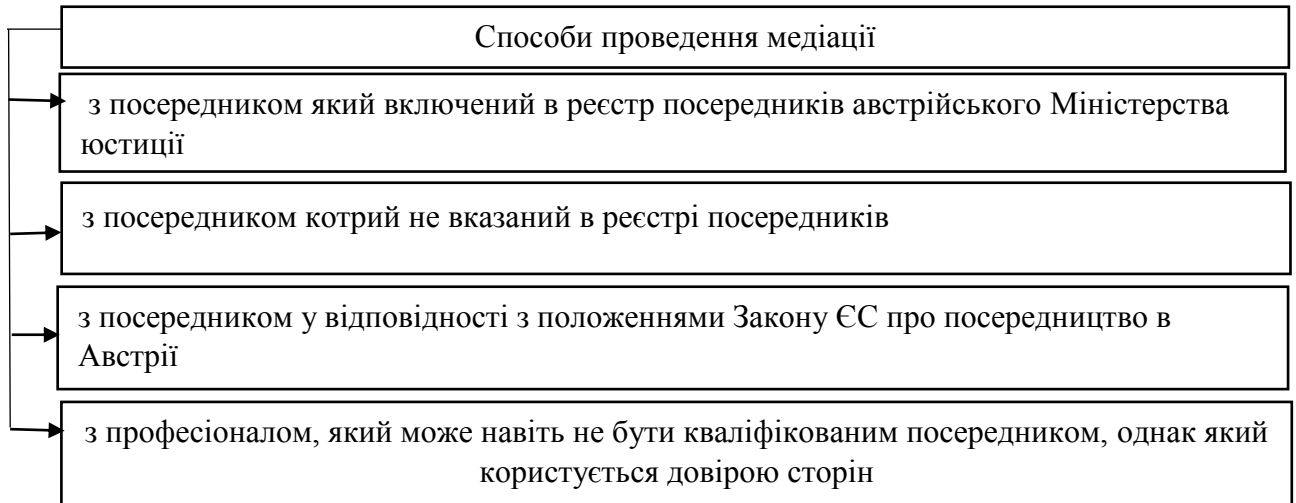

Рис. 2.1. Способи проведення медіації в Австрії

У Польщі медіація регламентована законодавством, згідно зі статистикою вона широко застосовується практично в усіх галузях права: кримінальних, цивільних, сімейних, трудових та господарських спорах, а також у справах стосовно вчинення злочину неповнолітніми особами, тощо. Однак, єдиний закон з регулювання медіації відсутній, та попри це правову регламентацію Інституту медіації, а також правового статусу медіаторів, забезпечує велика кількість підзаконних нормативно-правових, а також разом з цим існує наявність відповідних положень у процесуальних кодексах, також медіація регулюється за допомогою міжнародно-правових актів до яких відносять: Директива 2008/52/ЄС від 21.05.2008 «Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах» [24], Рекомендація Комітету міністрів державам-членам щодо медіації в кримінальних справах від 15.09.1999, Рекомендація Комітету міністрів державам-членам щодо медіації в сімейних справах від 21.01.1998, Рекомендація Комітету міністрів державам-членам щодо медіації у цивільних справах від 18.09.2002.[16].

Починаючи з 2010 року Міністерство юстиції Польщі, проводить велику інформаційну освітню кампанію щодо поширення інформації про застосування альтернативного вирішення конфліктів за допомогою процедури медіації, що є спрямованою на три групи: на суспільство; на сторін спору; а також на професійні групи (медіаторів, судей, прокурорів) [16]. Кампанія мала свій початок у жовтні 2010 року під гаслом «Маєш право на медіацію». У кінці 2011 року, у Польщі проходили навчальні курси з медіації для тих осіб, які першими стикаються з конфліктуючими сторонами. Такий спосіб проводиться для того, щоб наблизити збільшення альтернативних способів вирішення спорів.

Для більш детальної інформації щодо позитивного досвіду застосування медіації у Польщі, ми скористалися статистичною інформацією Міністерства юстиції Польщі, також для наочного нагляду заходів щодо проведення медіації в загальних судах Польщі, слід ознайомитися з показниками зазначеними у таблиці 2.1. [16].

Заходи медіації в загальних судах Польщі

(таблиця 2.1.)

№ п/п	Назва заходу	2015	2016	2017	2018	2019
1	Загальна кількість справ, переданих до судів загальний	15 156 076	14 910 884	15 782 479	15 049 054	17 728 993
2	Кількість справ, переданих до судів, у яке посередництво може бути використано	2 584 300	2 566 157	2 525 725	2 511 935	2 459 950
3	Кількість випадків, віднесених до медіації	17 811	24 105	27 493	26 810	30 828
4	Рівень медіації - відсоток випадків спрямований на посередництво стосовно усі справи, передані до судів, у яке посередництво може бути використано	0,69%	0,94%	1,09%	1,07%	1,25%
5	Кількість успішних медіацій	4 328	5 246	8 897	7 090	8 204
6	Рівень успіху в медіації	24,30%	21,76%	32,36%	26,45%	26,61%
7	Кількість угод, укладених у цивільних справах	1 155	1 649	2 269	2 476	2 916

Продовження таблиці 2.1.

8	Норма врегулювання у цивільних справах здійснене посередництво	33,39%	32,47%	34,21%	32,25%	34,57%
9	Кількість проведених справ інформаційного засідання (стаття 183 8, пункт 4 Цивільно-процесуального кодексу)	-	-	1 399	2 308	3 257

Отже, провівши аналіз інформації наданої Міністерством юстиції Польщі, можна зробити наступні основні висновки [16]:

1. У 2019 році загальна кількість справ, поданих до загальних судів, зросла на 17,9% порівняно з 2018 роком і становив 17 728 993 випадків.

Вони мали значний вплив на загальний обсяг справ, що розглядались у загальних судах у 2019 році справи, що надходять до відділів земельних та іпотечних реєстрів, щодо трансформації права користування землею, що використовується для житлових цілей (для передачі у власність). У 2019 році отримано 2 605 000 таких справ. Після виключення з розгляду всіх справ, що розглядаються у відділах земельного та іпотечного реєстру вплив справ та врегулювання у 2018 та 2019 роках був майже на тому ж рівні, це близько 11 мільйонів.

2. Кількість справ, переданих до судів, де медіація може бути використана у 2014-2019 роках залишається на аналогічному рівні - близько 2 500 тис. справ.

3. Коефіцієнт медіації, тобто відсоток випадків, віднесених до медіації стосовно всіх випадків, які передано до суду, в якому може застосовуватися медіація щодо минулих років показує рекордний результат, тобто 1,3%. Це пов'язано, серед іншого, з тим, що порівняно з 2013р. кількість випадків, що стосуються медіації, зросла більш як удвічі з 13 370 у 2003 році до 30 828 у 2019 році.

4. Кількість ефективних медіацій зросла з 3836 у 2013 році до 8204 у 2019 році, що також більше ніж двічі.

5. Коефіцієнт успішності медіації, тобто відсоток успішних медіацій у загальній кількості переданих справ для посередництва у досліджувані роки було різноманітним, хоча його значення зросло в 2019 році порівняно з 2018 роком і становить 26,61%.

6. Слід підкреслити, що кількість угод, укладених у цивільних справах, зросла майже вп'ятеро. Рівень врегулювання цивільних справ у процесі медіації досяг найвищого результату за останні роки і становить 34,57%.

7. Також значно збільшується кількість випадків, коли проводилась інформаційна нарада. У 2017 році кількість випадків, коли проводилась зустріч з медіації, становила 1399, тоді як у 2019 році вона досягла результату 3257 випадків [16].

2.2. Проблема законодавчого закріплення медіації в Україні

Навіть попри відсутність закріплення на законодавчому рівні в Україні, застосування процедури медіації набуває швидкого поширення та користується попитом, зокрема у великих містах.

В законодавстві України вже закладені основи позасудового вирішення спорів, можливість укладення «мирової угоди» передбачена в Цивільному процесуальному та Господарському процесуальному кодексах України, Кримінальному та Кримінально-процесуальному кодексах України.

Ще у 2006 році, в Україні відбулося визнання на державному рівні у необхідності такої процедури як медіація, внаслідок підписання - Указу Президента України «Про Концепцію удосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів» [26].

Одним з-поміж завдань цієї концепції виступає «створення можливостей для розвитку альтернативних, тобто позасудових способів розв'язання спорів [26, ст.1].

У серпні 2019 року Міністром юстиції України в Сінгапурі було підписано Конвенцію Організації Об'єднаних Націй щодо медіації, це є справжнім проривом у даній сфері [35, ст.1].

Також в Україні було декілька спроб затвердження процедури медіації на законодавчому рівні, однак кожного разу законопроекти відхилялися чи відзивалися.

У липні 2013 році було зареєстровано перший Законопроект №2425а-1 «Про медіацію», однак у листопаді 2014 року проект було відкликано.

Підписанням Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС, у червні 2014 року, відповідно до ст.1 даної Угоди, Україна і ЄС повинні посилювати співпрацю безпосередньо у сфері правосуддя, свободи та безпеки, маючи на меті забезпечення верховенства права й поваги безпосередньо до прав людини й основоположних свобод, тощо. Країни, що входять до ЄС погодилися, що разом із забезпеченням верховенства права та покращення доступу до правосуддя, повинен бути забезпечений доступ як до судових, так безпосередньо і до позасудових методів врегулювання спорів [34].

У травні 2015 року президент України підписав Указ №276/2015 від 20.05.2015 «Про стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки» [28], а саме п. 5.4. даної Стратегії передбачено безпосередньо розширення способів альтернативного (позасудового) врегулювання конфліктів (шляхом впровадження Інституту посередництва та медіації) [28].

У грудні 2015 року у Верховній Раді України було зареєстровано два Законопроекти «Про медіацію», однак після вручення таблиці поправо у 2019

році їх було відхилено. Дані законопроекти – №3665 та №3665-1, мали низку недоліків.

Типовим для законопроекту №3665 була недостатність чіткого врегулювання питання організації безпосередньо професійної діяльності медіаторів, а також їхньої професійної підготовки. Відтак, у висновку Головного-експертного управління було відмічено, про необхідність заборони участі у медіації службовців органів місцевого самоврядування, суддів, а також інших працівників безпосередньо судових органів, прокуратури, нотаріусів [26].

В даному законопроекті №3665 не вистачало чіткого визначення правового статусу медіаторів, а також правових підстав діяльності медіаторів. Однак положеннями даного проекту передбачена була відповідальність медіатора, на відміну від відповідальності конфліктуючих сторін, яка була відсутня.

Сьогодні на розгляді знаходиться проект Закону України «Про медіацію» № 3504 від 19.05.2020, під час розроблення якого було враховано всі недоліки попередніх спроб.

Проект Закону № 3504[26] містить такі розділи як:

I. Визначення Загальних положень, що включають: визначення термінів(ст.1); сфера застосування медіації(ст.2); принципи медіації(ст.3); добровільність медіації(ст.4); конфіденційність(ст.5); незалежність та нейтральність медіатора(ст.6); неупередженість медіатора(ст.7); самовизначення та рівність прав сторін медіації(ст.8).

II. Статус медіатора включає: вимоги до медіатора(ст.9); підготовка у сфері медіації(ст.10); права медіатора(ст.11); обов'язки медіатора(ст.12); реєстри медіаторів(ст.13); відповідальність медіатора(ст.14).

III. Проведення медіації включає: порядок проведення медіації(ст.15); права сторін медіації(ст.16); обов'язки сторін медіації(ст.17); договір про

проведення медіації(ст.18); угода за результатами медіації(ст.19); медіація під час судового, третейського, арбітражного провадження(ст.20).

IV. Прикінцеві та перехідні положення, що вказує на прикінцеві та перехідні положення, які передбачають ряд змін, які необхідно внести до діючого законодавства України, що медіатор та процедура медіації набули статусу затвердження на законодавчому рівні, зокрема потрібно затвердити зміни до таких законодавчих актів України як: Кодекс законів про працю; Кримінально процесуальний кодекс; Господарсько процесуальний кодекс; Цивільно процесуальний кодекс; Кодекс адміністративного судочинства; та інші.

Отже, на сьогодні ми очікуємо офіційного затвердження медіації на законному рівні, проект закону про медіацію № 3504 від 19.05.2020 був затвердженим у першому читанні 15.07.2020 року.

2.3. Перспективи впровадження медіації в Україні

Тенденції розвитку та перспективи впровадження медіації в Україні ми розглянули у статті [3, с.11-15], де зазначена наступна інформація «... основні концепції розвитку інституту медіації розглядає О. Кармаза та зазначає, що процес медіації врегульований на законодавчому рівні, буде сприяти швидкому вирішенню цивільних, господарських, сімейних, трудових та адміністративних спорів без залучення коштів із державного чи місцевих бюджетів. а також сприятиме зменшенню навантаження судів, а домовленості, досягнуті в процесі медіації, будуть дотримуватись [8, ст.1].

Про стрімкий розвиток медіації в Україні свідчить процес створення низки організацій та об'єднань, що займаються вирішенням спорів та різного роду конфліктів за допомогою процедури медіації. Щодо розвитку ринку послуг

медіації, то С. Скрипник визначає розвиток медіації в Україні у двох напрямках: практичному та теоретичному [31, ст.1].

Перший – теоретичний, що вбачає навчання медіатора, та пояснюється функціонуванням ряду асоціацій, шкіл та тренерів, які займаються викладанням техніки та навчають основним принципам проведення медіації. Існує декілька варіантів програм для навчання медіаторів, залежно від сфери, в якій будуть надаватись послуги медіації, однак всі вони базуються на здобутті основного курсу базових навичок медіатора.

Навчання та тренінги з медіації проводять навіть під час пандемії та довготривалого карантину в Україні, відбувається активне проведення он-лайн лекцій та семінарів. Також в даний період постає питання про проведення процедури медіації он-лайн, однак такий варіант вирішення спорів має певні недоліки, так як існує можливість недотримання головних принципів медіації. Для такого формату вирішення спору, конфлікт має бути вчасно виявлений, а сторони мають бути якнайбільше впевненими в добросовісності та порядності одна одної.

Сьогодні можна виділити декілька варіантів об'єднання медіаторів:

1) за географічним розташуванням (об'єднуються медіатори, що мають зручне розташування для ведення спільної діяльності);

2) за спеціалізацією (сімейні медіатори, бізнес медіатори, медіатори на ринку креативних ідей (тобто в ІТ та ІВ сферах).

Другим напрямком – є практичний, про що свідчить активне її використання для вирішення сімейних спорів та побутових конфліктів у цивільних спорах.

Слід розглянути, яке сьогодення та тенденції розвитку ринку медіації, доцільність використання альтернативних вирішень спорів. Тренер з медіації Європейського рівня, що професійно займається посередництвом у вирішенні конфліктів з 2010 року С. Петрова, голова правління Центру права і

посередництва, під час проведення відкритих лекцій та на своїй сторінці Інстаграм, проводить аналіз трендів у застосуванні медіації.

Отже, сьогодні можна виділити наступні сфери в яких можливе застосування медіації. Сфера сімейної медіації, яка є найбільш актуальною. Звісно не варто стверджувати, що всі сімейні спори є медіабельними, однак у більшості випадків застосування альтернативного способу вирішення спору може сприяти збереженню взаємовідносин у майбутньому. Під час виникнення сімейних конфліктів сторони переважно не чують одна одну, медіатор виступає в даному випадку посередником у вирішенні конфлікту, він допомагає сторонам почути одна одну.

На сьогодні існує варіант ко-медіації, тобто залучення до процесу вирішення спору двох медіаторів, у вирішенні сімейних спорів – це, мабуть, кращий варіант, так як знижується можливість упущення факторів сприяння вирішенню даного виду спору. Однак головним фактором, застосування медіації у сімейній сфері, виступає добровільність проведення медіації. Адже існує безліч таємниць сімейного життя, висвітлення та обговорення яких можна уникнути, враховуючи принцип конфіденційності, так як без згоди відповідної сторони медіатор не вправі доносити інформацію іншій стороні. Отже, під час вирішення сімейних спорів за допомогою медіації можливо не тільки дійти до спільного консенсусу, але й відновити відносини між сторонами та навіть зберегти шлюб.

Сфера бізнес медіації. Перевагою у вирішенні бізнес конфліктів є принцип конфіденційності та економії часу, так як для бізнесу, зі слів відомого американського політика Б. Франкліна «час – це гроші», і важливою умовою виступає його втрата з користю та можливим збереженням партнерських відносин. Конфіденційне вирішення спорів у бізнесі не тільки не позбавить розголосу справи, а більшою мірою забезпечить збереження авторитету

компанії, відтак збереженню відносин з іншими партнерами або навіть сприятиме залученню їх до співпраці.

Кваліфікований бізнес-медіатор, на відміну від звернення до суду, сприяє полегшенню у вирішенні спору, вивчаючи варіанти з різних кутів зору та обговорює варіанти конструктивного врегулювання. Світова тенденція демонструє, що компанії різних розмірів застосовують медіаційні підходи до вирішення спорів, що сприяє уникненню від затяжного судового розгляду та використання над-витратного арбітражу [36, ст.1].

У своїй статті Т. Сидоришина зазначає, що сучасні компанії, «акули бізнесу», задля вирішення своїх конфліктів (спорів) все частіше обирають Інститут медіації, яким передбачається потреба залучення посередника, тобто медіатора, для вирішення конфлікту (спору) [31, ст.1].

Бізнес медіація може бути в наступних варіантах:

- медіація між бізнес-партнерами, так як попри партнерські відносини, конфлікти можуть з'являтися на різних етапах співпраці (на початку бізнесу, під час спільної діяльності та особливо на етапі завершення співпраці);

- медіація у комерційній діяльності, вбачає, що під час договірних відносин, до договору включається окремий пункт, який регулює вирішення спорів за допомогою процедури медіації.

Сфера фінансової медіації – вирішення конфліктів у фінансовому секторі, де існує велика кількість проблемної та кредитної заборгованості. Зокрема, кращим варіантом буде, коли банк і боржник шукатимуть вихід з ситуації, яка склалася, разом за допомогою процедури медіації.

Медіація в ІТ та ІВ сферах, тобто на ринку креативних ідей. Для вирішення спорів, що пов'язані з захистом прав інтелектуальної власності, також можна використовувати медіацію, яка є важливим чинником і економією часу порівняно з розглядом відповідних спорів у суді, а також можливістю проведення он-лайн медіації.

Медіація в публічній сфері, де ініціаторами процесу медіації є державні органи або органи місцевого самоврядування, як зазначає С. Петрова, застосування так званої «community mediation» – проведення процедури медіації в середині об'єднань, на сьогодні медіація у дані сфері тільки починає розвиватися [21, ст.1]...»

25 листопада 2020 відбулася он-лайн подія (для медіаторів) на тему «Презентація та обговорення ідеї створення он-лайн платформи ODR» ініціаторкою створення якої є Наталія Безхлібна з командою медіаторів.

Створення цієї платформи надасть можливість доступу до медіації широкому колу користувачів як медіаторів так і конфліктуючих сторін, особливо звертаючи увагу на те скільки викликів на себе сьогодні приймаємо (ковід, економічна криза, політична криза, локдаун, дистанційне спілкування, освоєння нових інформаційних технологій). Під час проведення заходу було здійснено ряд опитувань, для врахування думки більшої аудиторії щодо просування медіації зокрема: що є он-лайн медіація? – можливість, клієнт-орієнтованість, технічне рішення об'єктивних обставин, можливість огорнути медіацією більшість клієнтів, попереднє знайомство та визначення можливості продовження рухатись далі, шанс на вирішення спору безпечно без особистих зустрічей, виклик і можливість, інструмент створення попиту.

Необхідністю створення платформи стали наступні чинники:

- Зростання онлайн діджиталізації;
- Збільшення кількості взаємодій в мережі;
- Збільшення кількості та специфіки конфліктів;
- Перехід великої кількості сервісів онлайн;
- Розвиток сервісів е-демократії та соціальних послуг;
- Реформування судової системи в Україні;
- Тренд зростання популярності позасудових методів вирішення спорів.

Висновки до розділу 2

Отож, з урахуванням досвіду Австрії та Польщі, а також з урахуванням затвердженого законопроекту про медіацію № 3504 від 19.05.2020 у першому читанні 15.07.2020 року, ми маємо очікувати на позитивні зміни та підвищенням довіри до процесу медіації.

Досвід Австрії свідчить про те, що навіть попри відсутність спеціального закону про медіацію, однак при наявності інших нормотворчих актів регулювання медіації, даний спосіб вирішення спорів користується великим попитом і дає свої результати.

Завдяки наявності доступу до статистичної звітності Польщі, можна в цифрах спостерігати період протягом останніх 5 років, як зростають результати позитивного застосування медіації.

Наявність звітності, завдяки якій можна спостерігати динаміку застосування медіації, надає шанс зрозуміти в якому напрямку рухатися.

Наявність об'єднань медіаторів, Національної асоціації медіаторів України, Українського центру медіації, проведення низки заходів щодо впровадження та популяризації процесу медіації в Україні дає сподівання, що найближчим часом культурологічні наші особливості сприймуть і застосування медіації для вирішення різного роду конфліктів.

Також, створення онлайн платформи ODR є інновацією у доступі до справедливості та сприятиме:

- інтеграції України в європейський та міжнародний простір;
- забезпеченню стабільності якісної взаємодії медіаторів, клієнтів, держави та партнерських організацій;
- можливостям особі в конфлікті більше дізнатись про медіацію, розібратися самій у своєму конфлікті, зокрема ініціювати проведення медіації онлайн;

- оптимізації процесу надання послуг безпосередньо медіаторами.

ВИСНОВКИ

Слід відмітити, що внаслідок останніх подій (пандемія та довготривалі карантинні заходи) криза неминуча, однак ніхто не відміняє виконання договірних, кредитних та орендних зобов'язань, навіть запровадження відстрочок не звільнить від виконання попередніх зобов'язань. Такі питання можна вирішувати в суді, однак потрібно буде доводити причинно-наслідкові зв'язки між форс-мажорними обставинами та неможливістю виконання своїх обов'язків, а результат не завжди буде позитивним для обох сторін. Саме у таких випадках раціональним буде, застосування медіації у бізнесі.

В ході проведених досліджень, відмічається позитивний досвід застосування процедури медіації в Україні для вирішення різного роду спорів, навіть попри відсутність затвердження на законодавчому рівні процедури медіації та статусу медіатора.

Національна асоціація медіаторів України, за підтримки партнерських організацій, запровадила в листопаді 2020 року проведення Місячника медіації в Україні, що передбачає щорічне його проведення, дає новий поштовх на зустріч популяризації медіації. Проведення даного заходу передбачає залучення організацій, діяльність яких пов'язана з медіацією, реєструвати події та проводити конференції он-лайн стосовно медіації в Україні.

Про пошук балансу та пошук підтримки з боку держави, спільнота медіаторів з США під час проведення конференції щодо «етичних викликів та акредитації медіаторів та як це може сприяти розвитку спільноти» [5], спонукає

нас не зупинятися на шляху становлення медіації загалом, дивитися навіть на недоліки як на процес, що підлягає подоланню.

Однак, слід врахувати, що зараз широко розпочинати кампанію щодо акредитації може негативно вплинути на затвердження закону про медіацію, що має чітко регулювати діяльність медіаторів та процес медіації.

Під час участі у онлайн конференції щодо акредитації медіаторів України, було відмічено, що на базі НАМУ можливо розробити мінімальний набір вимог щодо проведення акредитації. Спільнота медіаторів не ходить по колу, якщо порівняти, що було 7 років тому, то тепер є багато позитивних моментів. Зараз спостерігається позитивний настрій щодо прийняття закону про медіацію, рух є він відбувається, однак багато чого потрібно ще зробити, розроблення тих же стандартів медіації.

Спільнота медіаторів по суті розробляє стандарти практики наразі здебільшого для судів. Зараз не потрібно впадати у відчай, так як ми маємо досвід застосування медіації, однак потрібно проводити дослідження стосовно ефективності застосування медіації та підтверджувати все це цифрами. Поки система не почне змінюватись

Завдяки попередньому проекту ЮСЕЙД (Агенство США по міжнародному розвитку в Україні, Молдові та Білорусії) в Україні НАМУ видали 20 тисяч примірників для поширення інформації для суддів України, існує курс для суддів, що читається суддями для суддів, однак це не працює... На питання, що треба зробити для популяризації медіації, де помилка, поки відповіді нема. Чи готові медіатори платити за проведення акредитації при тому, що вони і так мають витрати стоїть під питанням.

Внаслідок проведених досліджень, слід звернути увагу на гіпотезу, що спільнота медіаторів України займалася більшість часу формуванню потреби суспільства у медіації, однак чи відповідає вона вимогам нашого суспільства, стоїть під питанням. Наразі існує інтерес, щодо залучення стейк-холдерів до

поширення популяризації медіації, однак стосовно їх залучення, слід порушити питання, чи потрібно це їм. Тому з однієї сторони за продовження роботи з ними, а з іншого слід це ще більше пропрацювати.

Щодо розроблення стандартів практики медіації, то вони мають бути не просто стандартними в загальному для всіх медіаторів, а галузевими, стосовно застосування процедури медіації в певній галузі права. До якого стилю медіації слід розробляти стандарти. Наразі вивчаються стандарти до відновного правосуддя. Медіатори мають розуміти всі нюанси справи під час зустрічі з клієнтами. Насправді врегулювати дану сферу не можливо, потрібно набутися дієву практику щодо застосування медіації, а потім розробляти стандарти.

Також в вище зазначену нами матеріалі щодо статистичної звітності на прикладі проведення медіації в Польщі, варто наголосити на про потребу статистичної звітності щодо проведення медіації в Україні, однак питання про формування даного процесу ще не порушувалося. Медіація так просто не спрацює, а в залежності від галузі застосування дає свої дієві результати.

Діана Проценко, директор НАМУ зазначає, що наразі у студентів зростає зацікавленість до процедури медіації, що дає надію на позитивний розвиток медіації в Україні.

На останок слід зазначити, що суспільству потрібно допомагати зрозуміти, що медіація є певним стилем вирішення не тільки зовнішніх конфліктів, але й внутрішніх (в середині компанії).

Список використаних джерел

1. Альтернативні підходи до розв'язання конфліктів: теорія і практика застосування. уклад.: Н. Гайдук, І. Сенюта та ін. Л.: ПАІС, 2007. 296 с.
2. Белінська О.В. Медіація – альтернативне вирішення спорів. *Вісник Вищої ради юстиції*, 2011. Вип. 1. С. 158-173.
3. Бондарчук Н.В., Мошківська Н.В. Сучасні тенденції впровадження медіації в Україні. *Щомісячний наук.-практ. юрид. журнал*. 2020 (292) Вип. 6. С. 11-15.
4. Волковицька Н.О. Медіація: альтернативний чи ефективний спосіб вирішення спорів. *Юридична газета онлайн*, 2018. Вип. 4-5 (606-607) URL: <http://jur-gazeta.com/publications/practice/inshe/mediaciya-alternativniy-chi-efektivniysposib-virishennya-sporiv.htm> (дата звернення: 01.10.2020).
5. Етичні виклики та акредитація медіаторів як це може сприяти розвитку спільноти. *Наукова конференція. Подія онлайн*. Режим доступу: [https://www.facebook.com/NAMUkraine/videos/393773478348626/?__cft__\[0\]=AZUIElyvEoyt0f7TXW3khSe4se4wzUroVjHdE0L9zPHO9CRQpv3CQ10cokesIfIwY8TclRz4ZxeJLtDHsHpBKCSlxGsJMzjYssOyup9LssIMtVeeX_rvhmIMbWBeD2ilYRyNCvf9MROhXhEmD8_S9nsFYphndzhlostbZtWvo6w&__tn__=-UK-R](https://www.facebook.com/NAMUkraine/videos/393773478348626/?__cft__[0]=AZUIElyvEoyt0f7TXW3khSe4se4wzUroVjHdE0L9zPHO9CRQpv3CQ10cokesIfIwY8TclRz4ZxeJLtDHsHpBKCSlxGsJMzjYssOyup9LssIMtVeeX_rvhmIMbWBeD2ilYRyNCvf9MROhXhEmD8_S9nsFYphndzhlostbZtWvo6w&__tn__=-UK-R) (дата звернення 02.12.2020);

4. Європейський кодекс поведінки медіаторів от 04.06.2004. URL: <http://arbimed.ru/evropeyskiy-kodeks-povedeniya-mediatorov> (дата звернення: 01.10.2020).
5. Жмудь В. Запровадження процедури медіації (примирення) у законодавстві України. *Електронні ресурси в науці, культурі та освіті*. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_11347 (дата звернення 01.10.2020).
6. Зарецька І. Пропагуйте різні варіанти вирішення спорів, дайте людині вибір. *Збірка статей «5 років діалогу і 25 років медіації в Україні: від протистояння до порозуміння»*. К.: ВІАТЕ, 2019. 340с.
7. Землянська В. Альтернатива судам – належить вам. *Юридична газета онлайн. Ел. наукове фахове вид.*, 2007. Вип. 17. URL : http://bihun.in.ua/uploads/tx_upspubs/I_2007_Zemlyanska.pdf(дата звернення 01.10.2020).
8. Кармаза О.Інститут медіації: основні концепції розвитку. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 2. С. 24-28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgir_2017_2_6. (дата звернення 01.10.2020).
9. Кисельова Т. Правове регулювання відносин із надання послуг медіації у зарубіжних країнах. *Право України*, 2011. Вип. 11-12. С. 225-236.
10. Кодекс адміністративного судочинства України: Кодекс України від 06.07.2005 № 2747. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення: 01.10.2020).
11. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII зі змінами від 02.04.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08/card4#Current> (дата звернення: 01.10.2020).
12. Комарова Ю. А. История института медиации / Ю. А. Комарова // Уч. тр. Рос. акад. адвокатуры и нотариата. 2011. № 1 (20). С. 14-19.
13. Конституція України: чинне законодавство зі змінами та доп. Станом на 2 січ. 2020 р.: (Оф. Текст). К.:ПАЛИВОДА А.В., 2020 76с. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
(дата звернення: 01.10.2020).

14. Леннуар Н.Н. Альтернативное разрешение споров: переговоры и медиация. СПб.: Изд-во Санкт-Петербургского инст. права имени Принца П.Г. Ольденбургского, 2004. 100 с. С. 40. URL: https://codolc.com/library/Alternativnoe_razreshenie_sporov/Uchebno_metod_posobie_lennuar

15. Макаренко Є. Закон про медіацію: нереальна реальність. *Юридична газета онлайн*. Вип. 38 (640) URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/mizhnarodniy-arbitrazh-ta-adr/zakon-pro-mediaciyu-nerealna-realnist.html>.
(дата звернення: 01.10.2020).

16. Міністерство юстиції Польщі. URL: <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/dane-statystyczne-dotyczace-mediacji> (дата звернення: 01.10.2020).

17. Медіація в Австрії. URL:<https://iqdecision.com/mediacija-v-avstrii/> (дата звернення: 01.10.2020).

18. Медиация в мире. *Центр медиации и права*. URL: <https://mediacia.com/mediation-in-the-world> (дата звернення: 01.10.2020).

19. Медіація у професійній діяльності юриста/ Крестовська Н., Романадзе Л. та інші. Одеса: Екологія, 2019. 450 с. URL: <http://namu.com.ua/ua/downloads/-pidruchnik-dlya-uristov/> (дата звернення: 01.10.2020).

20. Медиация. Практическое руководство по применению Гаагской конвенции от 25 октября 1980 года о гражданско-правовых аспектах Международного похищения детей. Hague: Scientific and Methodological Center for Mediationand Law, 2013. 115 с. URL: <https://www.refworld.org.ru/docid/52fe208d4.html> (дата звернення: 01.05.2020).

21. Петрова С. Какие тренды в медиации 2020? *Instagram*. Дата оновлення 26.12.2019. URL: http://www.instagram.com/petrova_mediator. (дата звернення: 01.11.2020).

22. Подковенко Т. О. Інститут медіації: зарубіжний досвід та українські перспективи. *Актуальні проблеми правознавства*. електрон. версія зб. наук. праць. 2016. Вип. 1.С. 26-31. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2016_1_7 (дата звернення: 01.11.2020).

23. ПодковенкоТ.О. Медіація як один з альтернативних способів розв'язання конфліктів. *Держава і право*. електрон. версія збір. наукових праць. Юридичні і політичні науки. 2009. Випуск 45.С.32. URL:<http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/Podkovenko.pdf>. (дата звернення: 01.05.2020).

24. Про деякі аспекти медіації у цивільних і комерційних справах: Директива ЄС 2008/52/ЄС від 21.05. 2008 р. URL: <https://ukrmediation.com.ua/images/DOCS/Model-documents/mediation-directive-ukr.pdf>. (дата звернення: 01.11.2020).

25. Про концепцію вдосконалення судівництва для утворення справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів» Указ Президента України № 361/2006 від 10 травня 2006р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361/2006#Text> (дата звернення: 01.11.2020).

26. Про медіацію: Проект Закону України 3665-1 від 29 грудня 2015 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57463 (дата звернення: 01.11.2020).

27. Про медіацію: Проект Закону України 3504 від 19 травня 2020 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877 (дата звернення: 01.11.2020).

28. Про стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки. *Указ президента України* від 20.05.2015 №276/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015#Text> (дата звернення: 01.11.2020).

29. Роман Карпенко. Історичні передумови впровадження медіації в Україні та інших державах. URL: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/4/6.pdf> (дата звернення: 01.11.2020).

30. Романадзе Л. Малими кроками до Європи. Луїза Романадзе. *Громадський простір*. 12.06. 2019. URL: <https://www.prostir.ua/?news=malymy-krokamy-do-evropy-lujiza-romanadze-pro-mediatsiyu-ta-ukrajinske-zakonodavstvo> (дата звернення: 01.11.2020).

31. Сидоришина Т. Медіація - нова фішка комунікації. *Юридична газета. електрон.наук.фахове вид.* 2019. №38-39 (692-693). URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/mediaciya--nova-fishka-komunikaciyi.html> (дата звернення: 01.05.2020).

32. Сисоєнко М. Тема: Техніка медіації. *Український юрист. електрон.наук.фахове вид.* 2019. №9. URL: <http://www.jurist.ua/?article/1856> (дата звернення: 01.05.2020).

33. Схвалили законопроект про медіацію з урахуванням зауважень. *УКРІНФОРМ. Мультимедійна платформа іномовлення в Україні.* URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3010705-kabmin-shvaliv-zakonoproekt-pro-mediaciju-z-urahuvannam-zauvazen.html> (дата звернення: 01.05.2020).

34. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 01.11.2020).

34. Україна підписала конвенцію ООН про врегулювання спорів за результатами медіації. *НАМУ. Сайт національної асоціації медіаторів України.* URL: <http://namu.com.ua/ua/resources/news/tsnualra-tketyfaoa-nsrvyershchkyu-ssrtus-pkzrauserk-tsgsey-ia-uyeitsoekhakhapy-pyeeekashchk1> (дата звернення: 01.05.2020).

35. Що таке бізнес медіація і навіщо вона потрібна. *Український центр медіації*. URL: <http://ukrmediation.com.ua/ru/poleznaya-informatsiya/v-svobodnom-dostupe/2083-shcho-take-biznes-mediatsiya-i-navishcho-vona-potribna> (дата звернення: 01.05.2020).